

Edutask, 09/09/2026

Reagimi i Edutask ndaj rezultateve të PISA 2025 për Kosovën

Rezultatet e Publikimit të OECD-së PISA 2025 Results (Volume I)- Future-Ready Students publiku Kosovar duhet të i lexojë me vetëdijen se ka ardhur koha të veprojmë me seriozitet për të bërë ndryshime në sistemin tonë arsimor. Pavarësisht përpjekjeve dhe reformave të ndërmarra ndër vite dhe rishikimit të politikave dhe strategjive, raporti tregon për një stagnim dhe për atë që e kemi thënë tash e sa kohë që një pjesë shumë e madhe e nxënësve tanë nuk po arrijnë kompetencat bazë që u nevojiten për shkollim të mëtejshëm, punë dhe jetë.

PISA është një test dhe nuk e përkufizon potencialin e fëmijëve tanë. Por kur tre në katër nxënës nuk arrijnë nivelin bazë të kompetencave, të dhënat nuk mund të relativizohen. Ato kërkojnë përgjegjësi, reflektim dhe veprim.

Sipas rezultateve të publikuara, 73.8% e 15-vjeçarëve në Kosovë performojnë në nivelin 1 dhe 2 në lexim, matematikë dhe shkencë, dhe asnjë nuk arrijnë nivelet më të larta të performancës 5 dhe 6. Me fjalë të tjera, afërsisht tre nga katër nxënës nuk arrijnë nivelin bazë të kompetencave dhe nuk janë të përgatitur për të ardhmen.

Kosova vazhdon të jetë ndër sistemet me rezultatet më të ulëta në PISA. Rezultatet prej 357 pikësh në shkencë, 340 në lexim dhe 350 në matematikë mbeten nën ato të Shqipërisë, Malit të Zi dhe Serbisë. Ndryshimi nga PISA 2022 në PISA 2025 është shumë i vogël, prandaj një pozicion relativisht ndryshe në renditje nuk duhet të interpretohet si përmirësim real i sistemit.

Veçanërisht shqetësuese janë treguesit që lidhen me angazhimin e nxënësve. Përqindja e "përgjigjeve të ngutshme" në Kosovë është 20.1%, krahasuar me 8.9% mesatarisht në OECD. Po ashtu, përqindja e nxënësve që deklarojnë se vazhdojnë të punojnë në një detyrë derisa ta përfundojnë ka rënë me 13 pikë përqindjeje që nga viti 2022. Kjo na tregon se sfida nuk është vetëm çfarë dinë nxënësit, por edhe si angazhohen në të nxënë, sa këmbëngulin dhe sa janë të gatshëm të mendojnë në mënyrë të thelluar.

Një sinjal tjetër që kërkon vëmendje të menjëhershme është hendeku gjinor. Kosova ka një diferencë prej 35 pikësh në lexim në favor të vajzave, por edhe në fusha tjera. Krahas kësaj, ekziston një hendek i madh mes vajzave dhe djemve në perceptimin nëse shkolla u ka

dhënë aftësi të dobishme për punë. Rënia e angazhimit dhe performancës së djemve duhet të trajtohet si çështje e veçantë e politikave arsimore, jo thjesht si statistikë.

Rezultatet japin gjithashtu një mesazh të rëndësishëm për digjitalizimin. Përdorimi javor i IA nga nxënësit në Kosovë, 46%, është pothuajse identik me mesataren e OECD-së prej 45.5%. Megjithatë, indeksi i kapacitetit digjital të shkollave është vetëm -0.50, kundrejt -0.03 në OECD.

Pra, problemi nuk është se nxënësit kosovarë nuk po përdorin teknologjinë. Sfida është nëse shkollat kanë infrastrukturën, kapacitetet pedagogjike dhe standardet e nevojshme për ta përdorur atë në mënyrë cilësore.

Po aq serioze janë të dhënat për vijimin e shkollës. Vetëm 28.4% e nxënësve në Kosovë raportojnë vijim të rregullt me pak ose aspak mungesa dhe vonesa, kundrejt 66.1% në OECD. Asnjë reformë kurrikulare, digjitale apo pedagogjike nuk mund të japë rezultat nëse nxënësi nuk është rregullisht në klasë dhe i angazhuar në procesin mësimor.

PISA 2025, për Edutask, duhet të jetë pikënisje për një debat që shkon përtej renditjes.

Kosovës i duhet një përgjigje e koordinuar që vendos në qendër:

- përmirësimin e cilësisë së mësimdhënies dhe të nxënësve;
- zhvillimin e leximit kritik, zgjidhjes së problemeve dhe të menduarit shkencor;
- uljen e mungesave dhe rritjen e angazhimit e këmbënguljes së nxënësve;
- ndërhyrje të posaçme për rënien e performancës dhe motivimit të djemve;
- investime në kapacitetet digjitale të shkollave, të shoqëruara me përdorim pedagogjik dhe kritik të IA-së;
- përdorimin sistematik të të dhënave për të identifikuar se çfarë funksionon dhe çfarë duhet ndryshuar.

Kosova nuk ka nevojë vetëm për më shumë reforma në dokumente. Ka nevojë që reforma të arrijë deri në klasë dhe të ndryshojë përvojën e përditshme të të nxënësve për çdo fëmijë.

Edutask beson se PISA 2025 duhet të shërbejë si moment për të kaluar nga diskutimi për rezultatet te veprimi i matshëm për përmirësimin e tyre. Tre parimet që përsëriten në çdo rast të suksesshëm që ka reflektuar mbi rezultatet e PISA.

- **Ndërhyrje të synuara mbi bazën e evidencës.** Rekomandimet e përgjithshme, pa identifikim të qartë të problemit, prodhojnë reforma që nuk arrijnë deri në klasë. Të dhënat e PISA 2025 tregojnë përqindje të lartë të nxënësve në Nivelin 2 në lexim, matematikë dhe shkencë, në të gjitha kategoritë demografike. Kjo kërkon rishikim të drejtpërdrejtë të materialeve mësimore, metodave të mësimdhënies dhe mekanizmave të mbështetjes për mësimdhënësit në këto fusha specifike, duke filluar aty ku mangësitë janë më të mëdha. Vetëm 20% e nxënësve në Kosovë

ndjekin mësim në shkolla pa mungesa të burimeve materiale, kundrejt 43.8% mesatare në vendet OECD

- **Investim të qëndrueshëm në kapacitetin profesional të mësimdhënësve.**

Zhvillimi profesional i mësimdhënësve kërkon financim të parashikueshëm: rritje buxhetore për trajnime, aktivitete shkollore dhe kabinete lëndore, mekanizma të shkëmbimit të përvojës mes mësimdhënësve, dhe bashkëpunim institucional të qëndrueshëm me fakultetin e edukimit dhe institucionet profesionale për trajnim dhe zhvillim të mësimdhënësve.

- **Monitorim sistematik i rezultateve.** Edutask rekomandon vendosjen e një sistemi kombëtar të vlerësimit dhe gjurmimit të vazhdueshëm të përparimit të nxënësve. Miratimi i ligjeve, strategjive dhe politikave arsimore, pa mekanizma zbatimi dhe monitorimi të lidhur me to, nuk prodhon përmirësim të matshëm në cilësinë e arsimit.